

Catherine Poulain: ?És de la por, que cal fugir?

L'autora de «L'home de mar» diu que «amb les normes i la disciplina dràstica, es troba la llibertat»

Foto: Éditions de L'Olivier

La pell de Catherine Poulain té un punt de salaborr. Els plecs i les arrugues marcades, assaonades pel vent, el sol i l'aigua envolten uns ulls petits i blaus, gairebé transparents, amb què mira afablement però directa el seu interlocutor.

Costa de creure que aquesta senyora menuda (aquest era, de fet, el seu renom a bord) s'embarqués en un vaixell de pescadors a Kodiak, Alaska. Cercava la llibertat allà on s'acabava el món i va ser, diu, la disciplina fèrria que hi va trobar el que va endreçar-la prou per fer-la, en efecte, més lliure.

Catherine Poulain (Manosque, 1960) va decidir no empresonar-se en cap constricció de gènere i, després de deixar la seva França natal i de viatjar arreu, fent de cambrera a Hong Kong, collint pomes al Canadà o en una conserveria a Islàndia, va passar deu anys enfrontant-se a una feina duríssima i perillosa, a un clima inclement i als prejudicis sobre la seva capacitat per resistir en un món reservat, d'origen, als homes.

L'home de mar (<https://edicions1984.wordpress.com/2017/03/17/novetat-editorial-lhome-de-mar-de-catherine-poulain-traduccion-de-mia-tarradas/>) (Edicions de 1984), finalista del premi Goncourt

i tot un èxit a França, on ja passa dels 100.000 exemplars venuts, és la narració, explicada en la veu de Lili, l'alter ego de l'autora, dels seus primers anys en una terra que, explica, és inhòspita i feréstega, però a la qual tornaria sense pensar-s'ho. Escrita amb un estil directe, concís i descriptiu, és alhora *Bildungsroman*, novel·la d'aventures i quadern de bitàcola. Però és, sobretot, un homenatge a la llibertat, a la natura i a l'aventura de viure.

Foto: Edicions de 1984

Ens trobem a les Drassanes. El nostre mar domèstic i urbà s'assembla poc al dels confins del món, però és igual: Catherine Poulain el duu tan a dins que, durant una estona, Barcelona bé podria ser Anchorage.

Quan llegia la narració de la teva arribada a Kodiak, no podia evitar pensar en el Dràcula de Bram Stoker, amb tots els camperols senyant-se quan Jonathan Harker els diu que puja al castell del comte. Et passava el mateix amb la gent del poble quan els deies que volies embarcar-te en un vaixell: *God Bless You*, et deien. No vas tenir la sensació que t'estaves ficant de ple a la gola del llop?

Gens ni mica. Precisament és de la por, que cal fugir. Tothom et diu que vigilis i que ets una dona, que no ho pots fer, això.

Comences a buscar feina al port i què et trobes?

El primer que em passa, en arribar a Kodiak, és que topo amb la realitat: la neu s'ha fos, el terra és brut, la gent no és gaire simpàtica, ets un intrús? i et preguntes ?i ara què??, però ja hi ets:

toca tirar endavant, anar cap a port i trobar feina.

Crec que el primer moment en què m'impressiono, quan et llegeixo, és quan et claves la punxa de peix a la mà. Li podria haver passat també a un home, però tu te'n vas a plorar a un racó i el primer que et ve al cap és que la resta de la tripulació pensarà que t'ha passat a tu perquè ets una dona.

Sí, perquè encara era una novícia. Després he tingut altres accidents i no ho he atribuït al fet de ser una dona, però fins que no ho has experimentat tot per tu mateixa, t'assalta constantment el dubte.

Hi ha aquell moment en què et trobes una altra dona, fent autoestop, i t'explica que ella també va embarcar-se i que fins i tot va arribar a ser patrona d'un vaixell. I et diu que l'important no són els músculs, sinó la capacitat d'observar, d'aguantar, d'aprendre i d'anar sempre amb el cap ben alt. Com d'important va ser aquella conversa, per a tu?

Va ser tota una revelació. La idea que me'n va quedar va ser ¿caram, aquí tot és possible?. D'allà on jo venia, el pensament generalitzat era que les dones no podíem fer segons quines coses. Escoltant-la, em vaig dir que algun dia jo seria patrona de vaixell. Així de senzill.

L'lan, un dels membres de la tripulació, et diu en un altre moment de la novel·la que et respecten perquè ets l'única dona. Que no seria possible que hi hagués vaixells mixtos perquè seria un merder. Després de deu anys vivint en un vaixell, creus que és així, de debò?

No, no ho crec, en absolut. Jo vaig tenir un patró dona, una pescadora i quan ella va començar la seva carrera, només volia tripulacions íntegrament femenines. Volia demostrar que les dones podien fer la feina tant bé com els homes. Jo vaig treballar-hi al final de la seva carrera i em va dir que a aquelles altures, aquesta qüestió ja no tenia cap mena d'importància, per a ella. El que cal és que siguis bon mariner, sense importar si ets un home o una dona. La resta, tant se val.

Tot i així, malgrat treballar com un home, d'emborratxar-te amb ells, de relacionar-t'hi com un més, ells tenen certs tics, respecte a tu: et parlen de matrimoni, de família... com si la teva etapa al vaixell fos transitòria i quan et trobis a tu mateixa, faràs el que se suposa que, com a dona, has de fer.

Pensa que la majoria d'aquests homes busquen una dona. I allà n'hi ha poques i, per tant, hi ha una gran soledat. Aquest desig de casar-se, per a molts és un somni, perquè, com podrien acostumar-se a tancar-se entre quatre parets i tenir una vida rutinària. La seva vida és una vida de guerrers, de combatents. Jo no tenia cap ganes, d'això: precisament vaig marxar perquè no tenia ganes d'estar tancada entre quatre parets.

De què fugies i què esperaves trobar, quan vas marxar cap a Alaska?

No m'agrada gaire parlar de les raons de la marxa, perquè em sembla que pertanyen a un altra història. L'important per a mi és el repte. De fet, el que a vegades s'anomena fugida és podria anomenar supervivència i el que s'espera trobar sempre és la pròpia vida, més que no pas perdre-la.

En certa manera, busques la llibertat, però et trobes amb una disciplina fèrria, dalt del vaixell. És gairebé paradoxal.

Sí que ho es, sí. He descobert, tanmateix, que és amb les normes i la disciplina dràstica que es pot trobar la llibertat. Cada cop que m'embarcava em deia ¿però què hi vas a fotre, allà??, tornava a renunciar a la meua llibertat i em convertia en una esclava però precisament havia de fer-ho per guanyar la llibertat interna.

Just després de la convalescència, tornes al vaixell i jo, en llegir-te, t'imagino omplint els pulmons d'aire, en saber-te retornada.

Exacte. És la vida, és l'alè que torna a aparèixer, en arribar al vaixell.

Aquest amor a la llibertat, que tens i que es transmet durant tota la novel·la, és més gran que l'amor mateix. Entre quedar-te amb l'home de qui estàs enamorada o embarcar-te de nou, tries embarcar-te. Et va costar prendre aquesta decisió?

Era evident. Podia, com aquells homes, somiar amb quedar-me al seu costat, però ara que havia tastat l'autèntica llibertat, no em podia tancar. I a més tenia un gran repte al davant: pescar crancs. Sabia que no m'aturarien els braços d'un home.

La pesca del cranc és la gran fita que sobrevola tota la teva narració. El repte màxim.

De fet, abans d'anar a pescar, havia vist documentals sobre la pesca del cranc. Els forats negres dins les onades eren com l'inici del món. Volia anar-hi encara que desaparegués dins aquell forat negre.

Quan vas decidir que volies escriure aquesta història? Allà mateix o al cap d'uns anys?

Allà hi tenia quaderns, diaris en què sempre hi prenia notes i els primers anys, quan tornava a França un cop l'any, endreçava les notes perquè és quan tenia temps de construir una història, no volia oblidar res. *L'home del mar* el vaig començar ara fa uns vint anys. Vaig recollir totes les notes que tenia en una llibreta i vaig tenir la sort de trobar un editor. Tenia tantes històries començades que no sabia gaire bé què escriure. Se'm barrejaven tantes coses, al cap... I vaig decidir començar per l'inici, pel més important: Alaska.

De fet, comences dient que ?tothom hauria de voler anar a Alaska, però arribar-hi, per quins set sous??, crec que estàs parlant de tota una altra cosa, com en el cas de la Ítaca de Kavafis. Aquest lloc on no has d'acabar d'arribar-hi mai.

Sí, és que l'important és el camí. Aquesta frase la vaig trobar en una llibreta i de vegades m'ha fet vergonya perquè he pensat que era un plagi. La vaig escriure quan vaig conèixer el mariner de Seattle que surt al final del llibre. El vaig fer plorar i li vaig trencar el cor. I va ser aleshores que vaig pensar que calia estar sempre de camí a Alaska, però no s'hi hauria d'arribar mai. Al cap i a la fi, arribar-hi o no és igual, perquè he trencat el cor d'algú, de camí. I quan la vaig tornar a llegir, vaig adonar-me que tenia un significat molt més important del que tenia en el moment en què la vaig escriure.

Com ha sigut, la teva vida, Catherine, després de deixar la pesca? Més avorrida?

Sí, després m'he avorrit molt. De vegades he pensat que això seria molt llarg fins que em morís (riem). Fins i tot quan cuidava les ovelles, m'avorria molt i mira que corria, que cridava, m'esgotava... Només m'agradava quan n'havia de tenir cura, acabades de néixer, quan les tenia contra mi i en sentia la calor i em llepaven la cara, però esperar que creixessin es feia molt llarg.

És que a Alaska, cada dia era un nou repte.

Sí, i a més a Alaska es viu d'una manera molt esbojarrada. Sempre ets al límit, tant si estàs de festa com si estàs pescant. És allò que deia Baker: ?Viu durament, treballa durament i mor durament?. I després, hi ha les normes socials. Al cap d'uns anys de viure-hi em van dir: ja ets prou boja com per ser un dels nostres. I era el millor compliment que em podien fer.

M'agradaria molt que m'ensenyessis les mans. No he pogut parar d'imaginar-me-les,

mentre et llegia.

Ara ja no són tan grans, són mans cansades. Mira, aquesta és la falange que vaig perdre a l'accident amb la cadena, la cicatriu de la punxa de peix encara es veu una mica, mira. Al cap d'uns anys em vaig clavar una peça de ferro que es fa servir per aguantar les boies. Estirant de la boia, em va anar a parar a la cara. Els homes em van dir que el meu cap era com un meló a punt d'esberlar-se. I em va quedar una marca, que malauradament ha marxat, perquè me'n sentia orgullosa.

És que aquestes cicatrius teves també són un quadern de bitàcola.

Hi ha gent que es fa tatuatges per recordar coses. Les meves marques són tatuatges de la vida de debò.